

MUŠKARCI I ŽENE – NOVA SITUACIJA
87. SOCIJALNI TJEDNI FRANCUSKE
Parc Floral de Paris, 23. – 25. studenoga 2012.

Dubravka PETROVIĆ ŠTEFANAC

Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve Hrvatske biskupske konferencije
Ksaverska cesta 12a, 10 000 Zagreb
snc@hbk.hr

Silvija MIGLES

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
silvija.migles@gmail.com

U Parizu su od 23. do 25. studenoga 2012. godine održani 87. socijalni tjedni Francuske s naslovom *Muškarci i žene – nova situacija* (*Hommes et femmes – la nouvelle donne*). Na skupu je sudjelovalo 3 500 vjernika, uglavnom laika iz svih francuskih biskupija. Na poziv organizatora sudjelovalo je i stotinjak gostiju iz zemalja Srednje i Jugoistočne Europe, među kojima i dr. sc. Neven Šimac (hrvatski član IXE, *Inicijative kršćana za Europu*) te šestero mladih teologa iz Hrvatske – dr. sc. Dubravka Petrović Štefanac (Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve, Zagreb), dr. sc. Silvija Migles (Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb), dipl. theol. Marko Zadravec (Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb), dipl. theol. Marija Sertić (Katoličko sveučilište Leuven, Belgija), dipl. theol. Martina Vuk (Katoličko sveučilište Leuven, Belgija) i s. Stanka Oršolić (Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb).

Tijekom tri dana održavanja skupa razmišljalo se o jednom od temeljnih demokratskih načela kojim se mjeri stopa društvenog razvoja: o načelu jednakosti spolova. Iako društvena slika Francuske i Europe općenito, zatim obiteljska politika i zakoni o radu pokazuju određene promjene u tim stavovima, a koji posebno idu za osnaživanjem žena, ipak se u javnom prostoru, u profesionalnom životu, kao i u privatnom životu, uviđa postojanje mnogih

stereotipa koji sprečavaju potreban napredak i transformaciju stavova koji se tiču pitanja odnosa muškaraca i žena.

Kretanje prema ravnopravnosti muškaraca i žena, kako je u svom uvodnom govoru istaknuo Jérôme Vignon, predsjednik Socijalnih tjedana Francuske, »glavna je revolucija XX. stoljeća«, koja je proširila sudjelovanje žena u svijetu rada te sudjelovanje muškaraca u obiteljskim obvezama. Cilj trodnevne diskusije bio je razumjeti suvremene promjene u stavovima kao i tražiti načine kako da muškarac i žena upoznaju jedno drugo i izgrađuju novo partnerstvo. To nije samo pitanje pregovaranja ili dogovora, to je pitanje životnog stila i profesionalnog života, to je pitanje tumačenja feminizacije, obrazovanja, odgoja i seksualnosti. Stoga su taj trodnevni rad podržali i pozdravili papa Benedikt XVI., čiju je poruku pročitao apostolski nuncij msgr. Luigi Ventura, ali i mlada francuska ministrica za žene i ženska prava Najat Vallaud-Belkacem, koja je istaknula kako s velikim interesom iščekuje zaključke i rezultate rada 87. socijalnih tjedana Francuske. Također su raspravama svoj doprinos dale i Viviane Reding, potpredsjednica Europske komisije za pravosuđe, temeljna ljudska prava i građanstvo te izaslanik Laurence Parisot, predsjednice MEDEF-a, najvećeg francuskog sindikata industrijalaca i poduzetnika (Benoit Roger – Vasselín).

Na postavljene i izazovne zadatke, u lijepom duetu muško-ženskih govornika, pokušalo je odgovoriti dvadeset i dvoje predavačica i predavača iz područja sociologije, prava, filozofije, teologije, politologije, povijesti, medicine, politike, katoličkih udruga i pokreta te novinarstva. Svaki blok predavanja pratile su zanimljive rasprave sudionika s njihovim pristiglim pismenim upitima i komentarima, a u subotu i nedjelju predavanja su bila popraćena i kratkim karikaturama.

Poruka prvog dana izlaganja na temu *muško-ženska jednakost danas* može se sažeti u rečenicu: Ne samo borba protiv diskriminacije nego i borba protiv stereotipa. Prijepodnevi dio ponudio je pregled koji je oslikao stanje trenutne socijalne politike s naglaskom na obiteljskoj politici i politici zapošljavanja u Francuskoj te je ukazao na promijenjene uloge žena i muškaraca koje su uvjetovane i samim povijesnim razvojem kao i društveno-ekonomskim kretanjima. Utvrđena su određena nesnalaženja i krize, ali je naglašeno da su razlike poticaj za daljnje traženje zajedničkih rješenja koja isključuju svaki oblik diskriminacije. Tako je Brigitte Grésy podsjetila da, iako se postotak žena u menadžerstvu povećao na 43%, ipak je samo 23% žena u upravi. Jednako tako je istaknula da je u posljednjih 20-ak godina vrijeme koje muškarci posvećuju odgoju svoje djece poraslo na deset minuta na dan, dok su žene vrijeme

provedeno u kućanskim poslovima smanjile samo za tri minute. Povijesni pregled razvoja odnosa muškarca i žene iznijeli su povjesničarka Michelle Perrot i sociolog Georges Vigarello. Oni su, između ostaloga, istaknuli i veliku razliku koja postoji između *baby boomers* generacije i stvarnosti današnjih mladih ljudi. Jednakost ne znači jednoobraznost, uniformiranost. Ona mora voditi računa o različitostima među spolovima i njihovom specifičnom doprinosu općem dobru. Pogled na taj povijesni i dinamični razvoj proširila je i obogatila sociologinja i liječnica iz Senegala Khoudia Sow, u čijoj zemlji status žene i dalje ovisi o okruženju u kojem živi. Zanimljivo je da tamošnji Ustav propagira jednakost muškaraca i žena i da su se mnoge žene iz gradskih sredina – neke zahvaljujući poligamiji u koju i dalje ulazi veliki broj njihovih muškaraca, a neke zahvaljujući podršci svojih supružnika – uspjele osnažiti i izboriti za jačanje svojega seksualnog, ekonomskog i političkog statusa. Nažalost, i dalje ima mnogo onih koje žive u seoskim i siromašnim prigradskim okruženjima s vrlo niskim standardom, i koje se vode jednom jedinom brigom, onom za preživljavanje. Gđa Viviane Reding istaknula je – iako unutar europske legislative temeljna ljudska prava uključuju i jednakost žene i muškarca – postojanje tzv. »ženskog siromaštva« (18% žena iznad 65 godina života i 4% muškaraca iznad 65 godina je siromašno; 16% razlika u plaćama u korist muškarca; manji budžet za socijalnu politiku u EU). U zaključku je kao osnovni preduvjet promjene sadašnjeg stanja naglasila pitanje mentaliteta, ali i pitanje ambicioznosti žena u vodećim strukturama koju je moguće ostvariti upravo zbog ženske mogućnosti uživanja u različite identitete. U kontekstu govora o oslobođenju i destabilizaciji konstatirano je da je pokret za oslobođenje ženâ i njihova emancipacija uzrokovao i nelagodu te neslaganje. Ponuđena su dva razloga takvu stanju: s jedne strane duboko usađeni konzervatizam, a s druge strane i sve veća zabrinutost zbog promjena temelja društvenih odnosa izgrađenih na razlici među spolovima.

U subotu 24. studenoga tema *od napretka u jednakosti žena i muškaraca prema napretku u muško-ženskim odnosima* iznjedrila je nove impulse i uputila na nove načine promatranja odnosa između muškaraca i žena. Filozofija, moderna antropologija, biblijska antropologija i teologija u središte stavljaju čovjeka kojega promatraju kroz svakodnevne izazove i potragu za srećom, koja se pak ne može misliti bez drugosti drugoga muškarca/žene, a u čemu leži bogatstvo i plodnost njihova odnosa. Izvrsno predavanje o metarmozama različitosti, koje je bilo popraćeno i najsnažnijim pljeskom, održala je filozofkinja Sylviane Agacinski. Ona je istaknula duboku personalističku dimenziju prokreacije i roditeljsku dužnost kao prvi model društvene odgovornosti. Zbog toga

je u nastavku i upozorila na posljedice umjetne oplodnje i prokreacije izvan seksualnosti (doniranje i surogat majčinstvo), koja ne samo da nameće »izmišljeni dizajn deseksualizacije stvaranja i rođenja«, već u pitanje dovodi i sudbinu djece, sprečavajući ih da imaju pristup svojem stvarnom podrijetlu – jer djeca odbijaju biti proizvodi, žele znati svoje roditelje i žele biti od njih voljeni i odgajani. U zahtjevnoj raspravi najviše pitanja ipak je išlo prema moralnoj teologinji i dominikanki Véronique Margron koja je sve sudionike pozvala da se propitaju o osobnom načinu življenja odnosa između muškaraca i žena: Živimo li ih na strani laži i time stvaramo konfuzije, ili ih nastojimo živjeti tako da budemo na strani života?

Poslijepodnevni dio programa bio je rezerviran za rad u grupama (12 sudionika po radionici – 250 grupa), koje su se bavile temeljnim stavovima i borbama protiv stereotipa na osobnoj i društvenoj razini. Grupe su bile podijeljene po temama: obrazovanje, Crkva/duhovnost, rad, obitelj i brak, devijantna ponašanja, udruge i pokreti te društvo/kultura. Rezultati rada u radionicama pokazali su da je temeljni put put dijaloga i autentičnog priznavanja i iskustva drugosti. O muškarcima i ženama u Crkvi, odnosno o specifičnosti pitanja jednakosti muškarca i žene unutar Katoličke crkve, u večernjem dijelu programa razmišljala je Maria Voce, predsjednica pokreta Focolari, koja je tom prilikom ukazala na prepoznavanje doprinosa žene u Crkvi, a generalni vikar dijeceze Liege iz Belgije Alphonse Borrás progovorio je o kanonskom pravu, androcentričnom seksizmu hijerarhije, simboličkoj komplementarnosti muškaraca i žena, kooperaciji, legitimnosti i ljudskoj kvaliteti. On je jasno istaknuo da je pristup žene k svećeništvu definiran, ali i da tradicija poznaje službu trajne đakonise. Iz svojega osobnog, pastoralnog, ali i profesorskog iskustva, Borrás je otvoreno progovorio o velikoj profesionalnosti i kreativnosti žena u pastoralu.

Središnja tema nedjeljnog okupljanja 25. studenoga bila je *jednakost u različitosti: dobra vijest za sve*. Glavna ideja vodilja bila je potraga za praksama koje kombiniraju jednakost i različitost, i to u području rada, bračnih i obiteljskih odnosa i konačno u odgojno-obrazovnim procesima, a koje za cilj imaju razvoj društva pod vidom unapređenja jednakosti, dijeljenja ovlasti, odgovornosti i odluka. Svoje svjedočanstvo iznio je Benoit Roger-Vasselín koji je, govoreći u ime poslodavaca, istaknuo da je jednakost važna, ali se dosad još uvijek nije pronašlo rješenje kojim bi se ona u potpunosti implementirala. U tvrtkama se djeluje prema načelu kompetitivnosti, a dioničare na kraju zanima samo njihov profit. Privatni i poslovni život, iako teško, ipak je moguće dovesti u ravnotežu. Presudna je postojeća infrastruktura i uloga koju danas ima

mentalitet. Laurence Lago, kao predstavница sindikalista, govorila je o sudjelovanju žena u pregovaračkim timovima, zajedničkim ciljevima, dekodiranju muško-ženskih ponašanja, ali i o potrebi investiranja u sve veću prisutnost žena na tržištu rada. Bračni par Florence i Marc De Leyritz svjedočili su o radu udruge Alpha-France koja okuplja bračne parove i prati ih u njihovu razvoju kroz različite etape zajedničkog života. Odlučujuću ulogu u braku, uz brigu za drugoga, prema njima ima komunikacija, razgovor s drugim. Odgovornost kršćana leži upravo u stvaranju okružja u kojem ćemo naučiti voljeti sebe i drugoga. Svojevrstne upute dane kršćanima nalaze se u Mt 22, 28. Obitelj je zajednica vrijedna priznanja, mjesto komunikacije i upravo je ona, prema filozofu Jean-Philippeu Pierronu, okvir za učenje iskustva na temelju kojeg se onda kasnije izgrađuje kvalitetan odnos.

U poslijepodnevnom dijelu govorilo se o muško-ženskim odnosima iz perspektive *obrazovanja i seksualnosti*. Dok je Marie Derain, dječja pravobraniteljica, ukazala na veliku odgovornost medija i svijeta oglašavanja s obzirom na oblikovanje stavova kod djece i srednjoškolaca, a Dominique Quinio, direktor lista *La Croix*, naglasio je nužnost različitog pristupa djeci s obzirom na dob, a zatim i to da je seksualnost pitanje razvoja koje predstavlja veliki izazov za društvo.

Pri koncu završnog dijela, u ime 135 pretežito mladih Europljana koji su sudjelovali na 87. socijalnim tjednima Francuske, organizatorima i pariškim domaćinima zahvalio je hrvatski član, Neven Šimac. U svojoj zahvali on je podsjetio da su zemlje Srednje i Istočne Europe prije 66 godina doživjele pravi *tsunami* »novih datosti« u odnosima muškaraca i žena kad se revolucionarna, partijska država počela »baviti obiteljima« s ciljem gušenja kršćanskog morala i odvajanja djece od roditeljskog odgoja i utjecaja, a pritom nije razvijala socijalne strukture pomoći obiteljima i zaposlenim ženama. U tim je zemljama malo učinjeno na stvarnoj jednakosti spolova, u njihovoj legitimnoj različitosti, kako na profesionalnom planu – jednakosti plaća, tako i glede prava žena da ih majčinstvo ne dovodi u podređeni položaj. Danas se, nažalost, i u tim zemljama sve glasnije čuju zahtjevi manjina koje traže ne samo pravo na »brak za sve« nego polako i »pravo svih na djecu«. Hrvatski član koordinacije IXE zaključio je željom da EU na tim etički i socijalno osjetljivim i prevažnim područjima ne počne donositi propise, jer po načelu supsidijarnosti na to nema pravo, nego je to odgovornost država članica i njihovih građana.

Na završetku Tjedana doneseni su brojni zaključci i prijedlozi, a ističemo onaj koji jasno naglašava da u svijetu rada radna mjesta trebaju prestati biti povlastica bilo muškaraca bilo žena. Na svim razinama valja vrijediti načelo

jednakosti i mogućnosti za sve. Dovoljno je početi s malim koracima: strategiju rada definirati na strateškom pravcu koji se zove ljudski resursi, a sami lideri ulagat će u potragu za jednakom prisutnošću u različitosti na svim razinama.

Aktualnost ovogodišnjih 87. socijalnih tjedana Francuske proizlazi iz činjenice da se u Francuskoj trenutno (ali i u mnogim drugim zemljama) stvaraju politički nacrti »braka za sve«. U zaključnoj riječi predsjednik Socijalnih tjedana izrazio je da, u skladu sa stavom i mišljenjem glavnog odbora Socijalnih tjedana, potvrđuje da je protiv predložene mogućnosti francuske Vlade za *mariage pour tous*, čijim prihvaćanjem bi se izjednačili heteroseksualni i homoseksualni parovi, a što se tiče pitanja roditeljstva, time bi se stvorile mnoge konfuzije. Taj stav, istaknuo je Vignon, neodvojiv je od priznanja digniteta ljudi koji žive homoseksualnu ljubav i odbacivanja svih oblika homofobije.

Socijalni tjedni Francuske završili su svečanim misnim slavljem koji je predvodio biskup Nanterrea Gerard Daucourt zajedno s pedesetak svećenika. Kao i ranijih godina, tako su i ove godine braća iz Taizéa tijekom trodnevnog skupa organizirala molitvu.

Socijalne tjedne Francuske inicirala su 1904. godine dva laika Marius Gonin i Adeodat Boissard s ciljem praktičnog doprinosa katolika laika oživotvorenju enciklike *Rerum novarum*. Tijekom svoje stoljetne povijesti, Socijalni tjedni Francuske nastojali su uvijek staviti naglasak na goruće teme u društvu te istaknuti ulogu i odgovornost vjernika laika u Francuskoj.

Podsjetimo na kraju i na Hrvatski socijalni tjedan, ustanovu Hrvatske biskupske konferencije, koja dosad bilježi *pet* organiziranih Socijalnih tjedana održanih u Zagrebu, i to 1932., 1937., 1938., 1940., i 2011. godine kada se razmatrala *kultura rada u Hrvatskoj*. Nadati se da će ponovno pokrenuta tradicija Hrvatskoga socijalnog tjedna svojim radom i dalje osnaživati socijalnu stvarnost hrvatskoga društva.